

Ens fem d'esquerres quan perdem la feina?

"La pèrdua de la feina fa que les persones s'esquerranitzin (lleugerament), però no porta als mateixos ciutadans a votar per partits d'esquerres"

Treballadors de General Cable protestant a l'entrada de l'empresa, el 2015. | Adrià Costa.

Quan un ciutadà o ciutadana experimenta turbulències econòmiques, canvien les seves preferències polítiques? O, dit d'una altra manera, **si una persona perd la feina, es torna més de dretes? O més d'esquerres?** Des que la Gran Recessió va afectar a la majoria de països europeus, molts analistes s'han preguntat si la depressió econòmica ha canviat la composició ideològica de la societat. Per exemple, el fet que, amb la crisi, es produeixin manifestacions en contra les retallades, crea sovint la idea que la societat, quan la crisi econòmica arriba, es torna més d'esquerres. Tanmateix, més enllà d'aquesta idea "tòpica", l'evidència empírica que existeix fins avui sobre aquesta qüestió ha estat més aviat limitada. De fet, no només no sabem si les preferències ideològiques dels ciutadans varien quan experimenten problemes econòmics, sinó que no coneixem altres versions de la mateixa pregunta: la crisi afecta la ideologia de tothom per igual? O hi ha grups que responen de forma diferent a d'altres?

Aquestes són precisament les preguntes que, conjuntament amb el professor Dingeman Wiertz (UCL), hem intentant respondre en un article publicat recentment. Per explorar aquestes qüestions, hem utilitzat dades de l'anomenat LISS Panel, un estudi realitzat als Països Baixos que recull informació sobre temes diversos, entre les quals tracta la situació laboral de la persona i la seva ideologia política. Les dades panel -és a dir, dades que s'obtenen d'entrevistar els mateixos individus al llarg del temps- cobreixen el període 2007-2016 i contenen informació de més de 7.000 persones. Es tracta d'un període que cobreix certa expansió econòmica, però també diversos anys de creixement econòmic negatiu i d'una taxa de desocupació que es va arribar a triplicar.

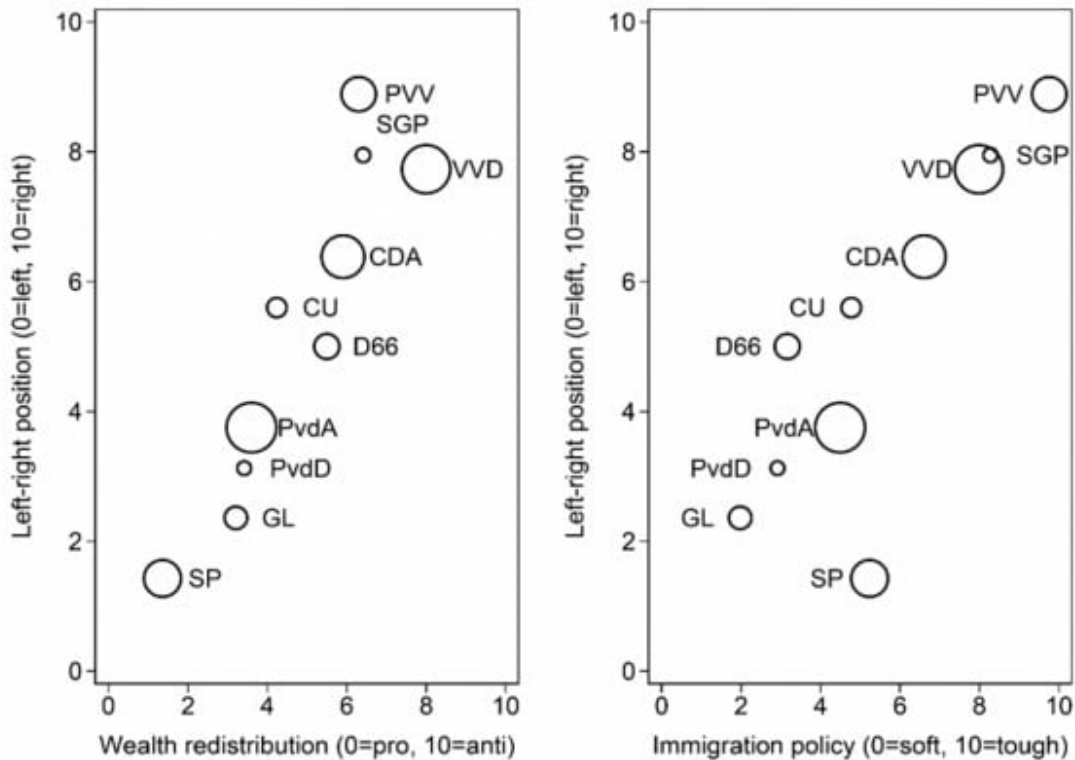
La qüestió de si les persones canvien la seva ideologia quan perden la seva feina no és pas òbvia des d'un punt de vista teòric. Entre moltes de les raons, **part de la literatura considera que la ideologia política és quelcom que sorgeix durant els primers estadis de socialització (és a**

dir, durant la infància i l'adolescència). Segons aquesta interpretació, la ideologia seria immune als canvis en les circumstàncies econòmiques personals. Tal i com ho diu sovint aquesta aproximació teòrica, la ideologia es trobaria "congelada". Per contra, **una altra escola de pensament considera que les conviccions ideològiques, com totes la altres opinions, es poden "modelar" durant l'edat adulta.** Per tant, segons aquesta escola, la pèrdua de la feina, i entenent que l'ocupació de l'individu és quelcom central en la vida de les persones, tant materialment com psicològicament, ben bé podria canviar el posicionament ideològic dels individus.

Però, fins i tot si comprem a cegues l'última interpretació, encara és poc clar si perdre la feina farà que la gent es torni més d'esquerres o més de dretes. Segons el model clàssic en economia política, perdre la feina significa que l'individu tindrà interès en ser beneficiari de redistribució i protecció social. Tenint en compte que els partits d'esquerra acostumen a posar (més) èmfasi en aquestes qüestions, això podria provocar de retruc que la persona, ara desocupada, es fes més d'esquerres. Malgrat tot, perdre la feina pot provocar també altres efectes. Com és ben sabut a la disciplina, **les adversitats econòmiques poden intensificar l'hostilitat contra la població immigrada, un sentiment que sovint va associat amb la dreta.** Per exemple, en el cas que ens ocupa dels Països Baixos, l'èxit del populista de dretes Geert Wilders s'ha associat sovint a les turbulències econòmiques que el país ha viscut en els últims quinze anys.

Abans d'entrar als resultats, és convenient presentar una mica d'informació sobre el nostre cas d'estudi. La Figura 1 il·lustra la posició dels partits polítics dels Països Baixos en l'eix esquerra-dreta, conjuntament amb la seva visió sobre la redistribució i la immigració. Tal i com es pot veure, ambdues consideracions -immigració i redistribució- estan estretament associades amb el seu posicionament en l'eix esquerra-dreta. De fet, l'evidència recent confirma que els holandesos estan acostumats a pensar en política en termes d'esquerra i dreta. Dit en altres termes, **l'eix esquerra-dreta és un factor important a l'hora d'estructurar la vida política**, tant des del punt de vista dels ciutadans com dels partits.

Figura 1: Posició dels partits en l'eix esquerra-dreta, en redistribució i en immigració a Holanda:

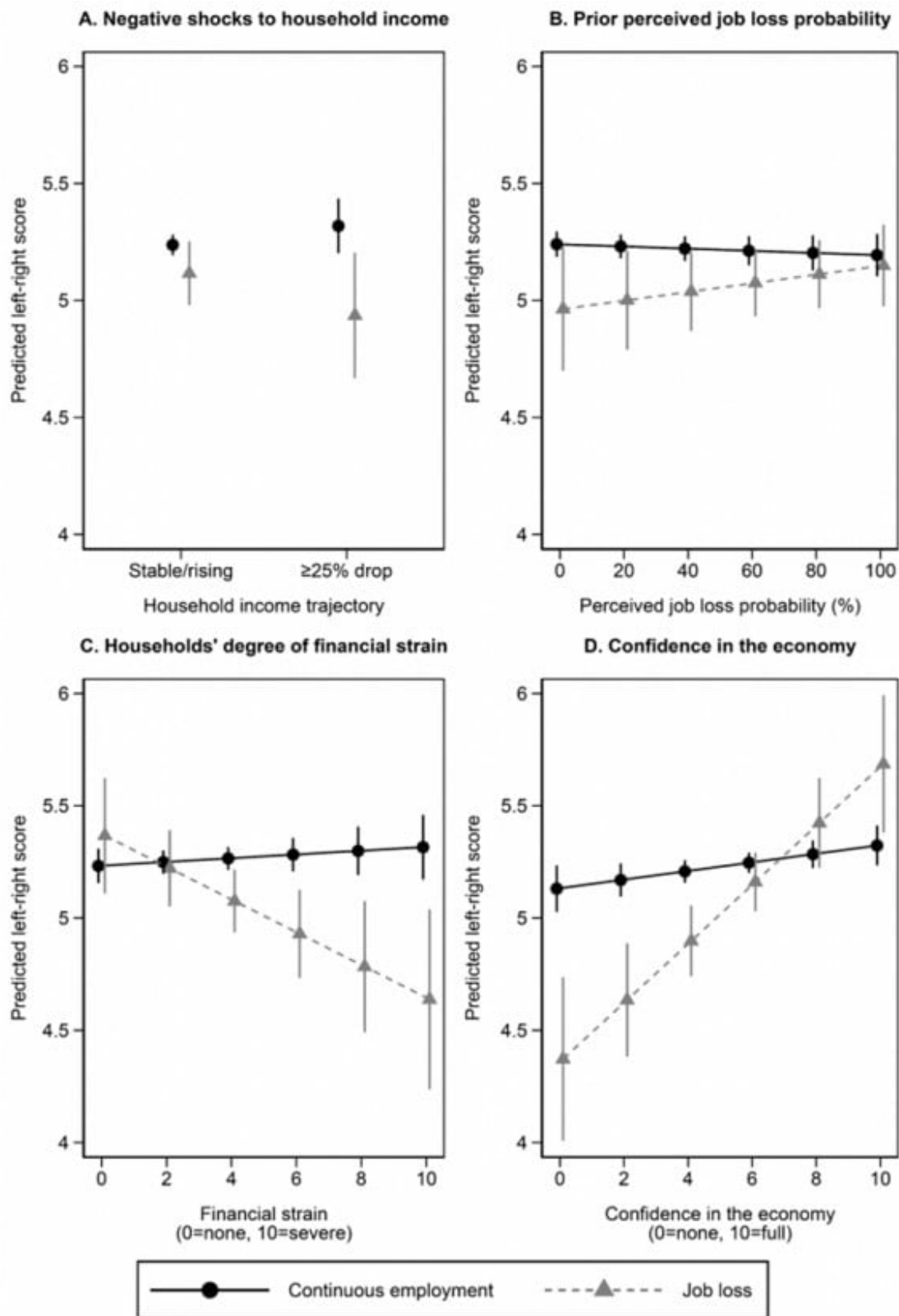
Nota: Les dades provenen del l'enquesta d'experts Chapel Hill. Els cercles representen el valor mitjà en el període 2006-2014. La mida del cercle correspon a la mitjana del percentatge de vot rebut per cada partit en les eleccions generals del 2006, 2010 i 2012.

Quines són les conclusions del nostre estudi? Les nostres anàlisis empíriques mostren que la ideologia esquerra-dreta és considerablement estable. **L'estabilitat al llarg del temps és notable, fins i tot quan les persones experimenten esdeveniments importants, com la pèrdua de la feina.** Tot i això, d'aquest resultat no se'n deriva que la ideologia estigui "congelada" quan les persones perden la feina. Així, **l'anàlisi de les dades indiquen que les persones que perden la feina tendeixen a fer-se més d'esquerres.** L'efecte és petit i no durador en el temps, però és consistent.

De fet, durant el període d'anàlisi que considerem, observem molts individus adoptant una ideologia més dretana, però aquest és un fenomen que no té res a veure amb la pèrdua de la feina. La nostra, de fet, es tracta d'una troballa semblant a la d'altres estudis, que suggereixen que l'èxit dels partits populistes de dretes no es deu a una *experiència* econòmica adversa, sinó a la *por* que aquesta experiència es produeixi. De fet, el nostre estudi mostra que, **quan aquesta experiència econòmica adversa es produeix, la persones es mouen a l'esquerra de l'eix ideològic.**

Com dèiem, **aquest moviment és petit (0,2 punts en l'escala esquerra-dreta, que va del 0 al 10) i eventualment desapareix en el temps.** És a dir, **al cap d'uns anys la gent que ha perdut la feina retorna al seu posicionament original.** Tanmateix, més enllà de l'efecte *mitjà*, perdre la feina no significa el mateix per a tothom. En alguns casos, l'efecte és més pronunciat. Això és precisament el que il·lustrem a la Figura 2.

Figura 2: Variació en l'efecte de perdre la feina sobre la ideologia política:

Nota: Aquests gràfics mostren el posicionament predit en l'eix esquerra-dreta. Els càlculs es basen en diferents models de regressió que tenen en compte les diferents situacions laborals de les persones. Les línies verticals representen intervals de confiança al 95%.

Pensem.

La Figura 2 mostra que **la pèrdua de la feina provoca un efecte més gran en la ideologia de la persona quan aquest fenomen esdevé quelcom important en la vida dels individus**. Això es produeix, essencialment, quan els que perden la feina experimenten un decreixement considerable dels ingressos (A), quan la persones tenen pocs recursos financers per amortir el cop (C) i quan són més pessimistes respecte el seu futur econòmic (D). Hi ha certa evidència que, quan perdre la feina és quelcom inesperat (B), la gent també reconsidera la seva posició ideològica, però es tracta d'un factor menys important que la resta.

Amb tot, és important recalcar que **la pèrdua de la feina fa que les persones s'esquerranitzin (lleugerament), però no porta als mateixos ciutadans a votar per partits d'esquerres**. Hi ha múltiples raons que podrien explicar aquesta certa "paradoxa". Per exemple, votar és una qüestió ideològica, però els votants tenen també en compte altres qüestions, com el lideratge. O pot ser simplement fruit de la incapacitat dels partits d'esquerres per arribar a mobilitzar aquest electorat.

Una versió d'aquest article va aparèixer prèviament al blog de la London School of Economics (LSE) EUROPP.

@pensem_cat.